

U 27/2010 vp

Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi direktiivin 2001/18/EY muuttamisesta siltä osin kuin on kyse jäsenvaltioiden mahdollisuudesta rajoittaa muuntogeenisten kasvien viljelyä tai kieltää se alueellaan

Perustuslain 96 §:n 2 momentin mukaisesti lähetetään ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi direktiivin

2001/18/EY muuttamisesta sekä ehdotuksesta laadittu muistio.

Helsingissä 9 päivänä syyskuuta 2010

Peruspalveluministeri *Paula Risikko*

Neuvotteleva virkamies Kirsi Törmäkangas

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

MUISTIO
EU 2010/

**EUROOPAN KOMISSION EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON
ASETUKSEKSI DIREKTIIVIN 2001/18/EY MUUTTAMISESTA SILTÄ OSIN KUIN ON
KYSE JÄSENVALTIOIDEN MAHDOLLISUUDESTA RAJOITTAJAA MUUNTOGEENIS-
TEN KASVIEN VILJELYÄ TAI KIELTÄÄ SE ALUEELLAAN**

1 Yleistä

Euroopan komissio antoi 13 päivänä heinäkuuta 2010 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi direktiivin 2001/18/EY muuttamisesta siltä osin kuin on kyse jäsenvaltioiden mahdollisuudesta rajoittaa muuntogeenisten kasvien viljelyä tai kieltää se alueellaan (KOM(2010) 375 lopullinen).

Komissio on antanut asetusehdotuksen jäsenmaiden pyynnöstä. Erityisesti jäsenvaltiot ovat peräänkuuluttaneet laajempaa mahdollisuutta päättää muuntogeenisten kasvien viljelyn käynnistämisestä kussakin jäsenmaassa erikseen.

EU:ssa muuntogeenisten viljelykasvien hyväksyntää markkinoille säätelevät edellä mainittu direktiivi 2001/18/EY, jäljempänä *avoimen käytön direktiivi* ja muuntogeenisistä elintarvikkeista ja rehuista 22 päivänä syyskuuta 2003 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 1829/2003, jäljempänä *elintarvike- ja rehuasetus*.

Muuntogeeniset viljelykasvit hyväksytään EU:ssa markkinoille keskitetyllä menettelyllä. Jos lupaan sisältyy viljely, kasveja voi sen jälkeen viljellä koko EU:n alueella. Päätökset tehdään komitologiamenettelyssä (sääntelymenettely). Muuntogeenisten kasvien viljelyä koskeva lupa voi sisältää määritettyjä ympäristöjä ja/tai maantieteellisiä alueita koskevia erityisehtoja. Luvan myöntämisen jälkeen jä-

senvaltioilla on mahdollisuus tehdä kansallisia rajoituksia joko elintarvike- ja rehuasetuksen 34 artiklan (häätätoimenpiteet) tai avoimen käytön direktiivin 23 artiklan (suojalauseke) nojalla. Kansallisten rajoitusten tulee tällöin perustua uusiin tieteellisesti osoitettuihin riskeihin ihmisten tai eläinten terveydelle tai ympäristön turvallisuudelle. Nämä rajoitukset hyväksytään komitologiamenettelyssä (sääntelymenettely).

Asetusehdotuksella ei muutettaisi mainittuja nykyisiä lupamenettelyitä eikä terveyteen tai ympäristöön kohdistuvia äkillisiä riskejä koskevaa kansallista suojamenettelyä (suojalauseke). Asetus ei myöskään vaikuttaisi elintarvike- ja rehuasetuksen vastaavaan 34 artiklaan häätätoimenpiteistä.

2 Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Komission ehdotuksella muutettaisiin direktiiviä 2001/18/EY (avoimen käytön direktiivi) lisäämällä siihen uusi 26b artikla. Artiklan mukaan yksittäinen jäsenvaltio voisi rajoittaa tai kieltää muuntogeenisten kasvien viljelyn alueellaan joko kokonaan tai osittain. Kiellon perusteen tulee tällöin olla muu kuin tieteellisesti osoitettu riski ihmisten tai eläinten terveydelle tai ympäristön turvallisuudelle. Edellä tarkoitetuissa tilanteissa noudatetaan edelleen EU-tason keskitettyä menettelyä. Peruste ei voi liittyä myöskään pyrkimykseen välttää muuntogeenisten kasvien

tahaton esiintyminen muissa tuotteissa. Toimenpiteiden tulee olla perussopimusten mukaisia erityisesti kansallisten ja muiden kuin kansallisten tuotteiden välisen syrjimättömyyden periaatteen sekä jäsenvaltioiden välisen kaupan määrällisiä rajoituksia koskevien määräysten osalta. Asetusehdotuksessa ei anneta esimerkkejä siitä, mitä hyväksyttävät perusteet voisivat olla. Komissio kuitenkin tarkoittanee niillä erilaisia sosioekonomisia syitä.

Ehdotuksen oikeusperusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 114 artikla (sisämarkkinat). Ehdotus käsitellään tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Asetusehdotuksen mukaan jäsenvaltiot säilyttäisivät mahdollisuuden säännellä muuntogeenisten kasvien viljelyä alueellaan senkin jälkeen, kun kyseiset muuntogeeniset kasvit on saatettu lainmukaisesti EU:n markkinoille, edellyttäen että kyseiset toimenpiteet eivät vaikuta niiden saattamiseen markkinoille tai tuontiin ja että ne ovat perussopimusten ja EU:n kansainvälisten, erityisesti Maailman kauppajärjestössä (WTO) vahvistettujen velvoitteiden mukaisia. Asetusehdotuksella toimeenpannaan perustamissopimuksessa tarkoitettua toissijaisuusperiaatetta (subsidiariteettiaperiaate).

Ehdotettu asetus koskisi sekä avoimen käytön direktiivin että elintarvike- ja rehuasetuksen mukaisesti hyväksyttyjä viljelykasveja.

Rajoitus- tai kieltotoimenpiteestä olisi ehdotuksen mukaan tiedotettava muille jäsenvaltioille sekä komissiolle yhtä kuukautta (1 kk) ennen rajoituksen tai kiellon hyväksymistä.

3 Vaikutus Suomen lainsäädäntöön

Avoimen käytön direktiivi on pantu täytäntöön Suomessa geeniteknikkalailla (377/1995), jota sovelletaan myös muuntogeenisten kasvien viljelyyn. Elintarvike- ja rehuasetuksen edellyttämistä kansallisista järjestelyistä säädetään Suomessa muuntogeenisistä elintarvikkeista ja rehuista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1829/2003 voimaantulon edellyttämistä kansallisista järjestelyistä annetul-

la valtioneuvoston asetuksella (910/2004). Muilta osin kyseistä EU-asetusta sovelletaan sellaisenaan.

Asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta. Asetusehdotuksen täytäntöönpano edellyttäisi kansallista laintasoista sääntelyä. Geenitekniikkalakiin voitaisiin lisätä säännös, jonka mukaan valtioneuvosto voisi rajoittaa muuntogeenisten kasvien viljelyä tai kieltää sen kokonaan. Vaihtoehtoisesti asetus voitaisiin panna täytäntöön kokonaan uudella lailla.

4 Ehdotuksen taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristöön kohdistuvat vaikutukset

Tähän asti muuntogeenisten kasvien viljely on ollut EU:ssa hyvin vähäistä. Sen vuoksi on komission mukaan vaikeaa antaa tarkkaa määrällistä arviota mahdollisista taloudellisista, sosiaalisista ja ympäristöön kohdistuvista vaikutuksista, joita seuraisi siitä, että jäsenvaltiot saisivat kieltää viljelyn tai rajoittaa sitä.

Ehdotus ei vaikuta muuntogeenisiä organismeja koskevaan EU:n lupamenettelyyn, joten sillä ei ole suoria vaikutuksia luvanhakijoihin. On odotettavaa, että kuluttajien ja toimijoiden valinnanmahdollisuus kolmen vaihtoehdon, eli luonnonmukaisten, tavanomaisten ja muuntogeenisten tuotteiden välillä kasvaa.

Komission mukaan ehdotuksella ei ole merkittäviä vaikutuksia työpaikkoihin. Sen sijaan on odotettavaa, että kansalaisten osallistuminen kansalliseen ja alueelliseen päätöksentekoon kasvaa ja jäsenvaltiot osoittavat enemmän varoja ja aikaa väestön saamiseksi mukaan päätöksentekoon. Käsiteltäväksi on tarkoitus ottaa sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä näkökohtia, ja nämä keskustelut tarjoavat lähtökohdan kansallisen, alueellisen ja paikallisen tason päätöksille.

5 Ahvenanmaan toimivalta

Muuntogeenisten kasvien viljely kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 15) kohdan nojalla Ahvenanmaan lainsäädäntövallan piiriin.

6 Ehdotuksen käsittely Euroopan unionissa ja kansallinen käsittely

Asetusehdotuksen käsittely on alkanut Euroopan unionin neuvoston ympäristötyöryhmässä 27 päivänä heinäkuuta 2010 (komission esittely). EU-puheenjohtajamaa Belgian on tarkoitus käsitellä ehdotusta ympäristöneuvostossa loka- ja joulukuussa.

Euroopan parlamentin vastuuvaliokunta on ympäristö, kansanterveys ja elintarvikkeiden turvallisuus -valiokunta. Esittelijää ei vielä ole valittu.

Asetusehdotusta on käsitelty EU-asiain komitean alaisessa ympäristöjaostossa 30.8.–1.9.2010.

7 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää asetusehdotuksen oikeusperustaa (SEUT 114 artikla) asianmukaisena.

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti komission ehdotukseen, jonka mukaan yksittäinen jäsenvaltio voisi rajoittaa tai kieltää muuntogeenisten kasvien viljelyn alueellaan joko kokonaan tai osittain.

Valtioneuvosto katsoo, että ehdotus on toissijaisuusperiaatteen mukainen, koska jäsenmaat pystyisivät käsittelemään perusteellisemmin muuntogeenisten kasvien viljelyä joko kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla.